

PRO Actiunea Catolica Romana

Roma - Anul X

Tribuna libera pentru unirea Bisericilor' fundata in 1955 de
CONSTANTIN DRAGAN

Februarie 1965 - N. 104

Ecumenism si nu irenism

Tărăncușă

dacă nu e întemeiat pe cea mai sinceră convingere, nu poate fi decât inutil, așa cum istoria ne-o demonstrează cu atâtea și atâtea exemple.

Așazișă « pace clementină » — de foarte scurtă durată — întemeiată pe o formulă careia Papă Clement IX îi dădea un sens și jansenistii un altul, ceva ar fi trebuit să le spună acestor domni atât de indulgenți în chestiunile de doctrină. Cu aceasta noi nu vrem să trecem de partea acelor care iau o atitudine de extremă rezervă, de autoapărare, de severitate care refuză și condamnă fără apel dialogul cu Bisericile « schismatice ». Considerând însă primejdiile la care expune un irenism care ajunge până acolo încât să pună pe un plan de egalitate Biserica catolică cu celelalte confesiuni, care confundă dragostea cu compromisul și e dispus să facă concesii de tot felul, chiar sacrificând adevărul, și care cere de la frații despărțiți o « înțelegere » de așa natură încât să compoartă numai recunoașterea dogmelor considerate « esențiale », nu se poate ascunde că între cele două atitudini extreme ultima e cea mai primejdioasă, deoarece creiază prejudecii grave pentru o unire adevărată și durabilă. Fiindcă dacă prima atitudine implică severitate și fidelitate față de învățăturile Bisericii și în ultimă analiză nu este decât expresia unei iubiri și a unui respect total față de doctrină și față de înșăși premisele de mântuire ale « rădăcilor » și ale unității credinței, a doua atitudine implică și necesitate de ductilitate, superficialitate și lipsă de respect față de înșăși învățătura propriei Bisericii.

Cine vrea să lucreze efectiv și cu bune rezultate pentru unire nu trebuie să piardă din vedere soliditatea propriei credințe, trebuie să respecte integritatea dogmelor ei, făcându-și din cuvintele Apostolului un scop și o țintă pentru ca tîdîșă ajungă « la starea de om perfect, la măsura adevăratei statură a lui Cristos. Atunci nu vom mai fi asemeni copiilor nestatornici purtați de ici colo de orice vânt al învățăturii, prin înșelăciunea oamenilor, prin vicisuguri spre uneltirea rătăcirii. Dar, urmând adevărul întru iubire, să sporim întru toate în el, care este capul, Cristos » (Ef. 4, 13-15).

Noi trebuie « să urăm rătăcirea, dar nu pe cei rătăciți », spunea Sfântul Augustin. Dacă ceace stirbește sau distruge unitatea Bisericii (erezii, schisme) trebuie să fie detestate de cei ce au cu adevărat conștiința apartenenței lor la trupul mistic al lui Cristos, adică la Biserica sa, dragostea față de cei care în marea lor majoritate se găsesc în fața unei moșteniri de multe ori transmisă cu forța sau prin înșelăciune, trebuie să inspire atitudinea catolicilor față de acești frați smulși Bisericii, mai ales față de cei ce aparțin Bisericii ortodoxe, păstrătoare geloasă a tradiției și care are atâtea puncte în comun cu Biserica catolică. Dragostea va fi totdeauna îndemnul cel mai eficient la unire, va face posibilă uitarea tuturor resentimentelor și a acelor false prejudecăți care în cursul veacurilor au perpetuat starea de fractură între apusul și răsăritul creștin. Dar dragostea aceasta trebuie să fie autentică, adică absolut fidelă întregului adevăr al lui Cristos și al Bisericii, așa cum spune Apostolul Pavel: « Non nu avem nici o putere împotriva adevărului, ci pentru adevăr » (Cor. II, 13-8). Fiindcă în momentul în care soliditatea credinței noastre și integritatea învățăturii ar fi stirbite, ar rămâne stirbită și unirea noastră cu Cristos și cu Biserica sa și odată cu aceasta înșăși capacitatea noastră de a-i ajuta pe frații despărțiți, capacitatea noastră, adică, de a lucra cu spor și rezultate efective pentru unire.

PENTRU UN UNIONISM CONSTRUCTIV

« Vă îndemn să duceti o viață vrednică de menirea pentru care ați fost chemați, în umilință, răbdare, suportându-vă unii pe alții cu dragoste și străduindu-vă să păstrați unitatea spirituală prin legătura păcii ».

Indemnul acesta, luat din Epistola Sfântului Apostol Pavel către Efesieni, se citește în Liturghia pentru unirea creștinilor. Ea sintetizează un admirabil program practic de viață în slujba unei cauze, a unui ideal, acela al unirii, care astăzi se prezintă sufletelor cu o urgență și o vitalitate cu totul nouă.

Program simplu, accesibil tuturor, și care devine imens de valabil dacă e unit sublimă dăruiri de sine a lui Cristos.

Se vorbește mult, astăzi, de unire, de un « dialog » între Biserici: și cei care timp de ani și ani și-au oferit suferințele pentru împlinirea acestei porunci a lui Cristos, nu pot să nu se bucure înbărbătați de o speranță supranaturală, de semnele învierii vizibile în lumea întreagă.

Mișcarea ecumenică a început să crească, transformându-se din ceace era idealul unei comunități restrânse într-o vastă răvnă de cautare a soluțiilor și metodelor în măsură să traducă în realitate această sfântă aspirație și dând un nou sens raporturilor oamenilor între ei și cu Dumnezeu, făcându-i mai universali, mai adevărați, mai coerenți cu dimensiunile persoanei omenești și creștine.

În entuziasmul noilor perspective care dilată privirea și conștiința omenească, cine nu e suficient de informat riscă însă să se piardă într-o pluralitate de concepții și de obiective care uneori sunt lipsite de acea marcă supranaturală cerută de natura și de traducerea în practică a unirii.

E adevărat că toate aceste cercetări și contribuții la unire sunt inspirate de o căutare sinceră a adevărului, de o dorință sinceră de colaborare, de a face ceva, de a se pune la pas cu Spiritul Sfânt — și să ne fie iertată expresia — care în toate epocile istoriei creștine și-a alimentat Biserica cu isvorul de apă vie făgăduit de Isus, cu răbdare înfinită față de slăbiciunile, păcatele și refuzul nostru de a ne lăsa pătrunși și călăuziți de Spiritul și de învățătura Bisericii.

Dar nu e mai puțin adevărat că din când în când e necesar să facem un « bilanț » al situației, să ne oprim să medităm asupra concepțiilor fundamentale, pentru a nu ne risipi într-o oboseală inutilă care face să oscileze sufletele între teama celor ce văd totul în negru, totul primejdios pentru integritatea credinței, și optimismul superficial care nu întemeiează ale acelor care cred că totul se poate rezolva pe un plan prea, chiar dacă ne exclusiv, uman. Amândouă aceste atitudini dovedesc lipsă de încredere în atotputernicia acțiune a Spiritului, care călăuzește tot ceace e determinat și în a cărui lumină totul trebuie privit rădătează și cu umilitate. Ca totdeauna, punctul de întâlnire între exigențele adevărului și drepturile iubirii de a-

proapele e rodul și manifestarea Spiritului Sfânt.

Acțiunea vivificantă a Spiritului Sfânt s'a manifestat în cuvântul și în viața ultimilor Papi, pentru a suscita interesul colectiv față de problema desăvârșirii unității în Biserica, față de unirea Bisericilor despărțite cu Biserica Romei, față de acțiunea pontificală în legătură cu ne-creștinii, dând loc unei progresive extinderi a Impărăției lui Dumnezeu. E destul să ne gândim la infinitele posibilități de dezvoltare per care le-a deschis cauzei unioniste doctrină asupra Trupului Mistic și la nenumăratele pagini de viață creștină perfectă scrise în ultimul secol. În minunata deschidere a tuturor acestor orizonturi există o parte rezervată colaborării fiecăruia dintre noi. Așa cum spune Sfântul Apostol Pavel colaborarea această e posibilă tuturor; ea se rezolvă într-un mod exemplar de a ne trăi viața de toate zilele care, dacă va fi încadrată în acea mare acțiune a lui Cristos, extensibilă, prin înșăși natura sa, la toți oamenii din toate timpurile, va avea o valoare înfinită. Care este această Acțiune a lui Cristos dacă nu Sfânta Liturghie, care unește Biserica, și care exprimă Biserica oferită pe altare împreună cu Cristos? Jertfa liturgică are totdeauna, ca primă și centrală intenție, unitatea Bisericii, atât în oferirea jertfei cât și în consumarea ei. Pentru a ne convinge de aceasta e destul să citim splendida, marea rugăciune a Canonului și rugăciunea înainte de Comuniune.

A însera toate activitățile noastre zilnice, de la cele mai evidente la cele mai secrete, cu întregul lor conținut de sentimente, de preocupări, de bucurii și de dureri, de slăbiciuni și de generozități, de insuficiențe și de mizerii omenești pe care fiecare ceas al existenței noastre le poartă în sine; a însera toate aceste manifestări ale existenței noastre în Taina pe care Isus ne-a lăsat-o pentru a rămâne fizic cu noi, peste vremi și spații, înseamnă a lucra constructiv pentru unire.

Dar toate acestea par elucubrații abstracte pentru dinamismul nostru, pentru lipsa de resort intim a credinței noastre, pentru incapacitatea noastră de a « arde » pentru și în Cristos, cum spunea Sfânta Teresa de Avila.

Lețiile cele mai exemplare ne vin totdeauna de la sufletele cele mai umile, care sunt și cele mai înțelepte; e o înțelepciune de multe ori inexplicabilă pentru noi. Să ne gândim la ultimii martiri ai credinței, la cei care pentru unirea creștinilor au oferit tot ceace aveau: viața. Care e secretul acestor vieți? Care e puterea acestor oferte făcute de suflete în general lipsite de o pregătire teologică și pentru care problema unirii Bisericilor era pur și simplu o datorie față de întemeietorul Bisericii, Isus Cristos: o datorie care se cerea achitată. Toate aceste suflete dăruite pentru unitate au înțeles esența problemei explicată de superiorii lor în co-

Urmează în p. II

Intr'un discurs recent pronunțat cu ocazia unei audiențe generale săptămânale, Sfântul Părinte Paul VI a pronunțat o severă condamnare a irenismului și a spiritului de acomodare pe care mulți îi împing până acolo încât să contrafacă adevărul, mistificându-l.

După ce a recomandat ca « toți creștinii catolici să contribuie la realizarea unității, în primul rând cu rugăciunea, și cu exemplul vieții lor creștinești, Papa a spus:

« Dar acelor care cunosc datele istorice, psihologice, doctrinare ale acestei probleme li se prezintă multe și mari greutăți de tot felul. Noi vrem acum să vă atragem atenția asupra unei ispite care poate sugera o atitudine dăunătoare, o atitudine care nu poate în nici un fel să elimine greutatea cea mai mare: acea de ordin doctrinar. Ispita, adică, de a lăsa la o parte punctele care constituie motiv de divergență, de a ascunde, a atenua, a modifica, a minimiza și a nega acele învățături ale Bisericii catolice pe care frații despărțiți astăzi nu le acceptă; a minimiza și a lăsa la o parte anumite adevăruri, care sunt obiect de controverse, pentru a ajunge în mod comod la unire ».

Paul VI a subliniat faptul că un asemenea calcul s'a înșinat și printre experții problemei unioniste, care deseori, cu intenții desigur bune, dar cu metode greșite și dăunătoare cauzei unirii, pretind să « înlăture dificultățile doctrinare, încercând să treacă cu vederea sau să ascundă afirmații pe care învățătura Bisericii le declară hotărâtoare ».

« O asemenea atitudine — a subliniat Sfântul Părinte — nu aduce desigur un bun serviciu nici Bisericii, nici cauzei unirii, de oarece face să se nască în sufletul fraților despărțiți bănuiala că ar fi înșelați și că dialogul s'ar rezolva în dauna sincerității și a credinței ».

Papa și-a încheiat cuvântarea spunând că cei care lucrează pentru cauza unirii « datorează respect total adevărului total ».

Cu discursul său Sfântul Părinte a atins un « punctus dolens » care, în clima ecumenică actuală, favorizată de recente contacte cu Bisericile separate, a luat asemenea proporții încât să determine preocupări serioase în cei ce au în pază adevărul doctrinei catolice.

Mulți sunt astăzi catolicii, și nu numai cei lipsiți de o cultură religio-

să și teologică profundă, ci chiar experții — cum îi definește Sfântul Părinte — care în dorința lor de a câștiga pentru cauza unirii simpatia și încrederea fraților despărțiți, închid nu un ochi ci pe amândoi asupra acelor « divergențe doctrinare » care au împiedecat reapproprierea Bisericilor despărțite de Biserica Romană. Sunt marii ușuratici ai credinței, care își mai fac iluzia — și totuși lunga istorie a desmembrării Bisericii ceva ar fi trebuit să-i învețe — că lăsând la o parte « problemele de fond », sau minimizându-le importanța, sau pur și simplu profesând un optimism de care ne îndoiim că ar putea fi sincer cu privire la anumite soluții de acomodare ale Conciliului Vatican II, răspundând în rândurile opiniei publice iluzia că Biserica catolică, în dorința sa de a reîntregi Biserica lui Cristos, ar fi dispusă să facă « tabula rasa » de tot ceace până acum a despărțit, adică de acele puncte de doctrină decretate de Biserica romană și respinse de Bisericile separate.

Nu trebuie să uităm că tocmai aceste divergențe doctrinare, aceste dogme respinse de Bisericile desidente au fost cele care au readus lucrurile la punctul mort în care se aflau, chiar dacă, pe plan psihologic, reunificarea Bisericilor a putut apărea în anumite momente ale istoriei Bisericii nu numai posibilă, dar deja realizată. Să ne gândim la situația pe care aceste divergențe au determinat-o după Conciliul de la Florența, care a fost totuși un « Conciliu de unire », cel puțin cu Bisericile din Răsărit. Deși momentan acceptate, punctele de doctrină respinse atâtea timp de orientali, au fost cele care au spulberat speranțele și bunele intenții ale firmatarilor actului de unire de la Florența, îndesind din nou pe scurtă, glorioasă înșeninare a orizontului creștin norii vechilor controverse.

Înșelăciunile actualilor ușuratici ai credinței — care în domeniu religios sunt exact ceace în domeniu politic sunt marii « jongleuri » ai dialecticii deschiderii spre comunism — nu obțin pentru Biserica nici respect, nici adesiuni, iar fraților despărțiți nu le dau singurul lucru pe care ei îl caută de aproape o mie de ani: expunerea sinceră și clară a adevărului.

Si dacă ne gândim bine, în ultimă analiză e o ofensă pentru frații despărțiți să li se atribue o dispoziție la compromisuri și cedări pentru a se duce la bun sfârșit un dialog care,

Bucureștii de altădată

Pentru un unionism constructiv

Segue da pag. 1

munitățile din care făceau parte, și anume că unitatea Bisericii va veni de la Cristos, că noi trebuie să lucrăm pentru realizarea ei — asta fără îndoială — dar că prima noastră datorie e aceea de a cere această unitate cu insistență, din străfundurile ființei noastre, cu fiecare act al vieții noastre, oferind cu atât mai mult cu cât mai adânc ne intră în suflet dorința de a ne identifica cu Cristos atunci când el spune: «*Ut unum sint*». Sufletele acestea simple au înțeles că realizarea unirii nu e posibilă numai oamenilor, de oarece efectul ei — manifestarea misiunii dumnezeiești a lui Isus — e supranaturală; fiindcă termenii în care Isus propune unirea sunt supranaturali, dumnezeiești: «*Să fie cu toții una, Tată, așa cum noi suntem unu*»; fiindcă însăși realizarea acestei unități e supranaturală: «*Eu în ei și Tu în mine, pentru ca să fie consumați «in unum»*», cum scrie Sfântul Evanghelist Ioan. Jertfa Liturghiei oferită și consumată. Cristos pentru noi, Cristos în noi. Aici e

unirea realizată pe deplin. Fapt supranatural, care pentru a deveni eficace are nevoie de oameni, de toți oamenii.

«*Nu vom fi întrebați dacă am făcut unirea, ci dacă ne-am rugat, dacă am suferit și am lucrat pentru unire*», spunea Ioan XXIII.

«*Binecuvântează, Doamne, darurile acestea pe care ți le oferim pentru unitatea poporului creștin («Secreta» Liturghiei votive pentru unitatea creștinilor). Darurile acestea care sunt Carne și Sângele Tău, Pâinea de toate zilele pentru toți, în jurul căreia noi vrem să ne găsim uniți pentru a ne oferi darurile, împreună cu Tine, Tatălui. În jurul mesei tale nu poate fi desbinare.*»

Puterea pentru dezvoltarea dialogului început trebuie căutată în cuvintele: «*Congregavit nos in unum Christi amor*», dragostea lui Cristos care, manifestându-se într-o zi lumii în brațele Fecioarei Maria și mai târziu agonizând pe Cruce, se extinde în fiecare zi și se dăruiește pe toate altarele lumii.

miscellanea

Un serviciu special din Viena publicat zilele trecute de cotidianul roman «*Il Tempo*», informează asupra situației dificile creată de guvernul din Praga monsignorului Josef Beran, capul suprem al Bisericii catolice din Cehoslovacia, în urma comunicării făcute de Vatican în legătură cu ridicarea arhiepiscopului de Praga la rangul de cardinal.

Cum se știe, între Vatican și guvernul comunist din Cehoslovacia sunt acum în curs tratative «secrete» pentru normalizarea raporturilor dintre Stat și Biserică.

Stirea numirii de cardinal a lui mons. Beran acreditase în mulți observatori ai evoluției acestor tratative convingerea că acest «prim succes» al contactelor oficiale dintre Vatican și guvernul dela Praga ar putea deschide calea unei politici de toleranță față de Biserică catolică din Cehoslovacia, care să atenuze, cel puțin în parte, presiunea exercitată de autoritatea de Stat asupra Bisericii.

Cu speranța de obține o clarificare în legătură cu această problemă corespondentul de la Viena al cotidianului roman a luat un interviu telefonic ministrului sănătății cehoslovac, care e și șeful mișcării filo-comuniste a așazișilor «*preoți ai păcii*», răspopitul Josef Poljar.

Scos din preoție de însuși mons. Beran, în Mai 1948, de oarece, în contravenție cu Codul de Drept Canonice, Poljar acceptase să facă parte din Parlamentul și din guvernul comunist, ministrul cehoslovac e stăzi una din personalitățile cele mai interesate în conflictul dintre Stat și Biserică în Cehoslovacia.

Intrebat dacă lui Mons. Beran îi va fi acordată viza de ieșire pentru a pleca la Roma, pentru a investi, ministrul comunist a răspuns în mod destul de sibilin. Domnia sa a început prin a afirma că «*un jurământ de lealitate față de Statul socialist e încă obligatoriu pentru numirea exponenților religioși. Socotesc că o asemenea declarație de fidelitate, prevăzută de legile cehoslovace e o datorie și pentru doctorul Beran*». Nu se înțelege dacă acest jurământ este o condiție pentru obținerea vizei sau pentru reintegrarea formală a mons. Beran în funcțiile sale de arhiepiscop. În versiunea comunistilor de la Praga mons. Beran s'ar găsi departe de sediul său din 1949 (an în care a fost arestat și aruncat în închisoare, acuzat de activități împotriva Statului) de oarece refuzase să depună jurământul de credință.

«*Guvernul comunist e dispus să găsească o soluție pentru toate chestiunile pendente, într-un efort comun cu Vaticanul*», a spus ministrul comunist, Natural noi așteptăm din partea Vaticanului aceiași bunăvoință, așteptăm ca Vaticanul să ia inițiativa».

«*Ridicarea lui Josef Beran la rangul de cardinal — scrie corespondentul din Viena al cotidianului roman — pune o serie de probleme, dintre care unele destul de presante și dramatice. Decizia pontificală trebuie să fie considerată ca o sfidare față de guvernul de la Praga, ca o fortare a situației? Sau hotărârea lui Paul VI a urmat unei înțelegeri tacite cu autoritățile cehoslovace?*»

Peste câteva zile, cum a lăsat să se înțeleagă Poljar, va fi dat un co-

municat în legătură cu numirea lui Josef Beran, care — se speră — va clarifica situația. Numai atunci se va avea un tablou exact al situației personale a mons. Beran cum și al situației generale a Bisericii catolice în Cehoslovacia.

* * *

Penibilă — acesta e cuvântul — așazisă «*întâlnire amicală*» dintre catolici și comuniști, întruniți serile trecute, la sediul Fundației Besso din Roma, pentru o dezbateri asupra volumului «*Il dialogo alla prova*» (Dialogul la probă) apărut de curând în vitrinele librărilor. Penibilă, mai ales, poziția unei pretinse «*avangarde*» catolice, care a luat parte la dezbateri și care, uitând cu totul că Biserică e în primul rând o instituție supranaturală, s'au abandonat la acrobații dialectice care i-au lăsat perplecși pe «*credincioșii cu credință*» (fiindcă la asta s'au ajuns: «*turma*» creștină se împarte azi în «*creștini cu credință*» și în «*credincioși ai progresului*»; în oi albe și în oi negre).

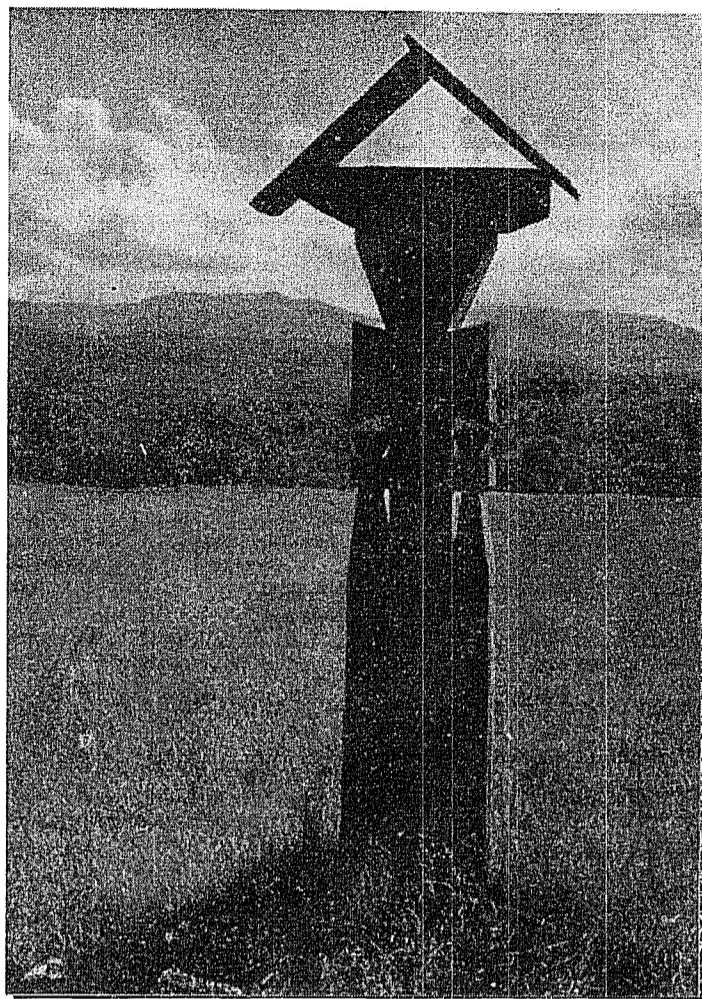
Pentru a însăila un dialog cu orice pret cu comuniștii (pe care dialogul acesta îi interesează «*până la un anumit punct*», cum a ținut să precizeze în intervenția sa deputatul comunist Ingrao) aceste oi negre și bolnave de streche ale unei Bisericii a aventurii, care nu e Biserică lui Cristos ci a lui La Pira, fostul «*primar sfânt*» al Florenței și-au stors creierul în scris, în cartea obiect al dezbaterii, și verbal, în imbulzala neagră-roșie de la Fundația Besso, pentru a-și fabrica despre comunism o imagine cât mai comodă, falsificând realitățile vechi și noi și improvizându-se corifei ai cuvântului nou. Cartea care a dat loc la preocupantele aiureli e compilată pe jumătate de catolici, pe jumătate de comuniști. «*Inițiativa și răspunderea cărții e în întregime și exclusiv a catolicilor*», a ținut să declare Mario Gozzini, unul din compilatorii părții catolice și promotor al bastei inițiative.

Născut sub semnul contradicției, acest «*Dialog la probă*» e un monument de incoerență, de cedare, de necinste. Așa cum dialogul în sală, cu toate premisele sale de intransigență și de lealitate, s'a rezolvat într-o continuă încercare de înșelare a adversarului; și ceace e și mai grav, într-o ridicolă înfrângere a acestor catolici fără credință lovii, de la primul la ultimul, de o amnezie care a făcut «*tabula rasa*» de tot ceace pune comunismul pe o poziție de structurală inconciliabilitate cu Biserică, de toate istoricele declarații de ostilitate față de Biserică.

Reticențele și omisiunile erau de pragmatică în jurul cărții, care se propunea ca probă a posibilității unui dialog între Biserică și ateii și nu — desigur — cum până la urmă s'a întâmplat — ca o dovadă alb pe negru a absurdității unor asemenea iluzii, a falimentului visatului dialog.

Încomparabil mai demn, mai coerentă, mai leală atitudinea adversarilor care, fără peri pe limbă, le-au spus verde'n fața acestor transfugi ai credinței ce gândesc despre famousul dialog. Si natural, simpatia și aplauzele asistenței — chiar și ale «*catolicilor cu credință*» — au fost pentru ei.

ECOURI ALE CONCILIULUI

Troia

În 7 Martie vor intra în vigoare câteva din noile dispoziții liturgice care constituie aplicarea practică a deciziilor Conciliului. Printre altele recitarea câtorva rugăciuni din Liturghie în limba italiană și introducerea așazisei «*rugăciuni comune*» sau «*a credincioșilor*», care, în cor, invocă binecuvântarea și ajutorul dumnezeesc asupra Bisericii, asupra cărmuitorilor națiunii, asupra tuturor oamenilor, pentru mântuirea lumii și pentru orice altă «*intenție*» deosebit de gravă și actuală.

Nu e greu de prevăzut că asemenea inovații, care interesează întreaga structură a Liturghiei, nu vor trece fără reacții din partea credincioșilor. Piedea cea mai mare va fi desigur înlocuirea latinei tradiționale cu limba italiană, în prima parte a Liturghiei, adică până la «*ofertoriu*», și apoi, din nou, de la Tatăl nostru până la sfârșitul slujbei.

Cei care nu privesc cu simpatie această reformă recunosc totuși necesitatea unei mai mari înțelegeri și a unei participări mai active a credincioșilor la Liturghie. Ei cred, însă, că «*lucrurile fixe*» pot fi mai ușor înțelese — și de toți — în semnificația lor esențială și complexivă, că uzul limbii «*vulgare*» în textele liturgice e condiționat cu necesitate de evoluția limbii vorbite de popor, așa în cât vor fi necesare mereu alte și alte readaptări; că exactitatea principiilor teologice conținute în partea sacramentală («*oratio*» și «*prefatio*») e strâns legată de limba în care aceste principii teologice au fost exprimate inițial; că latina, tocmai fiindcă se deosebește de latina vulgară, redă mai bine sensul Liturghiei, și că universalitatea acestei limbi constituie un factor de unitate, mai ales într-o arie — ca cea neolatină — de națiuni a căror limbă s'a dezvoltat pornind de la o rădăcină comună; că traduceri și evoluțiile lingvistice implică multe greutăți, mai ales privitoare la muzică și dicțiune, cu riscul — ajung să spună unii din adversarii acestei reforme — de a cădea în «*ridicol*» folosind anumite expresii ale limbii curente.

Alții apoi — și printre aceștia cardinalul Antonio Bacci, considerat cel mai strălucit latinist al Bisericii — nu-și ascund primejdiiile grave la care se expune catolicismul, mai ales în unele țări.

Pasionata pledoarie a cardinalului Bacci se întemeiază, cum a scris în ultima sa carte, pe convingerea că latina «*nu e numai limba oficială a Bisericii, ci temelia de neînlocuit a culturii și a civilizației noastre*». «*Multă prudență va fi necesară*», scrie cardinalul în cartea sa «*Cu latina în slujba a patru Papi*» — ca să nu se ajungă la situația deplorată de Salustiu. «*Nos vera vocabula rerum amicissimus*»; fără această prudență nesiguranta, echivocul și diatriba se vor insinua în mod fatal în lucrările cele mai sacre și care nu admit schimbări».

De altfel rezervele acestea față de o inovație atât de revoluționară cardinalul Bacci le-a manifestat făcîs în prima sesiune a Conciliului Ecumenic, când a afirmat că introducerea limbii «*vulgare*» în Liturghie «*va aduce naționalismele la altare*», mai ales în țările bilingve (ca Belgia, Canada și altele) unde chiar și fără asemenea inovații s'au avut certuri în Biserică, pentru simplul motiv că predica a fost rostită în una singură din cele două limbi ale acestor țări.

* * *

O importantă reformă a ceremoniilor pentru Concistorul din 22 Februarie și a îmbrăcămintei cardinalilor a fost hotărâtă de Paul VI.

Ceremoniile concistoriale se articulează pe două momente bine deosebite: Concistorul secret, la care participau numai cardinalii bătrâni și în care era aprobată formal numirea noilor cardinali propuși de Papă; o ceremonie semi-publică, în Sala Concistorului, în timpul căreia noii cardinali primeau bereta roșie; Concistorul solemn public din Sfântul Petru, în care noii aleși primeau palaria roșie, în sfârșit, la terminarea ritului, toți cardinalii, cei noi și cei vechi, se întruneau, în Palatul Apostolic.

Reforma actuală prevede suprimarea Concistorului semi-public și a înțurării finale, așa încât se va avea numai Concistorul secret și cel public solemn, în Sfântul Petru, care va avea caracterul unei adevărate «*ceremonii liturgice*», în timpul căreia Papa și cei 27 noi cardinali vor concelebra Liturghia la altarul papal; noii cardinali vor primi apoi din mâinile Sfântului Părinte bereta și se vor înghințea, cu gesturi simple.

Cât despre reforma îmbrăcăminții cardinalilor ea nu e decât o anticipare a unei reforme mai vaste acum în studiu, privitoare nu numai la cardinali, dar și la episcopi și prelați. Pentru cardinalii bătrâni totul rămâne ca mai înainte. Cei noi, însă, își vor vedea garderoba considerabil simplificată. În primul rând palaria neagră, care până acum era împodobită cu un cordon roșu și cu ciucuri verzi, își va pierde atât cordonul cât și ciucurii. În al doilea rând noii cardinali nu-și vor mai confecționa îmbrăcămintea din mătase, ci din postav: o tunică roșie și una violetă, de îmbrăcat în conformitate cu ceremoniile religioase și cu timpul liturgic. Așazisele «*cappe magne*», mantiiile sumptuase pe care cardinalii le îmbracă la ceremoniile solemne și care aveau o trenă de șapte metri (Pius XII o redusese la trei metri) pentru

moment rămân: noii cardinali, însă, sunt autorizați să nu-și confecționeze mantia de mătase violet. Capele, căroră li se mai spune și «*purpure*», de la culoarea șofei, vor fi: una de mătase roșie și una de postav violet.

Accastă reforma a îmbrăcăminții cardinalilor e fără îndoială unul din primele efecte practice ale Conciliului. Cum am scris într'un număr precedent al «*Pro Acțiunii Catolice Române*», una din desbaterile cele mai însuflețite ale sesiunii a treia a Conciliului a fost tocmai aceea în care a fost cerută o adecuare a îmbrăcăminții cardinalilor și episcopilor la gustul și mentalitatea timpului nostru. Amintim, printre intervențiile cele mai «*simțite*» asupra acestei teme aceea a unui episcop brazilian, care a făcut o comparație destul de eficace între somptuositatea extemporană a îmbrăcăminții cardinalilor și episcopilor și starea de extremă, dramatică mizerie a multor zone subdezvoltate ale teritoriului de misiune catolic.

* * *

În timpul sesiunii a treia a Conciliului s'a avut o foarte interesantă și prețioasă expoziție documentară a Arhivei Secrete a Vaticanului dedicată Conciliilor.

Publicul a avut rara ocazie de a contempla colecții de documente unice în lume, rod al unor lungi decenii de muncă.

Expoziția a înlesnit în mod considerabil înțelegerea operei Bisericii. E aproape imposibil de rezumat într-o sinteză imensele bogății spirituale și culturale care constituie patrimoniul Arhivei Secrete a Vaticanului. Unică în lume este, de pildă, colecția de bule pontificale de aur și argint, toate întovărășind documente originale (78 la număr) de patruzeci de tipuri deosebite. În jafurile care caracterizau incursiunile napoleonice, multe din aceste sigiluri au luat drumul Franței, dar au fost restituite Vaticanului odată cu Restaurarea.

Expoziția actuală începe cu o diplomă a lui Otto I (962), exemplar solemn scris în aur pe pergamene purpurii. Nu mai puțin prețios e famosul «*Privilegium Imperatoris*» al lui Henrich V adresat Papii Calist II, care se referă la Concordatul de la Worms (1122). Un grup de diplome imperiale în favoarea contelui Hildebrand în poartă sigilurile lui Frederick I Barbarosa, Henrich VI și Otto IV. Tot din veacul XIII sunt scrisorile câtorva capete încoronate către Papii timpului.

Datorită acestor documente de valoare incalculabilă vizitatorul expoziției poate urmări evoluția istorică a Bisericii.

Apartin veacurilor XIII și XIV scrisorile în limba mongolă ale Ilkanilor Persiei adresate Papii Nicolò IV și Bonifaciu VIII, în timp ce un document de liberă trecere menționează o delegație trimisă în Orient de Clement IV (1267). Sunt deasemeni expuse câteva scrisori în limba caldeea a patriarhului nestorian Mar Yabballaha III, o profesiune de credință a lui Ioan V Paleologul (1369-70); din veacul succesiv sunt jurămintele suveranilor aragonezi Vicari ai Bisericii.

De un enorm interes sunt apoi documentele prin care se dă și se afirmă în mod solemn puterea spirituală a Bisericii. Printre cele o cerere adresată de 85 nobili englezi — documentul conține iscăliturile autografe și sigilurile postulanților — Papii Clement VII, pentru a-i cere consimțământul la divorțul lui Henrich VIII.

Nu mai puțin interesante sunt documentele (din veacul XII) referitoare la unirea Bisericilor, redactate de Ioan I Comnen, pe pergament purpuriu și scrise cu caractere de aur, în afară de iscălitura împăratului, care e în roșu, și scrisoarea lui Emanuel I Comnen către Papa Eugeniu III, cu care se acordă protecție cruciaților.

Vastă e apoi documentația privitoare la suverane devenite catolice, ca actul de ratificare a renunțării la tron a reginei Cristina a Suediei, cu 306 sigiluri ale membrilor Parlamentului Suediei. Într-o colecție de scrisori adresate Papiilor de suverani și de oameni celebri din toate timpurile, expoziția prezintă un autograf prețios al lui Michelangelo Buonarroti și o scrisoare autografă a Sfintei Teresa de Avila. Un alt document deosebit de interesant este procesul lui Galileo Galilei, cu iscălitura «*imputatului*» la pagina la care se deschide volumul.